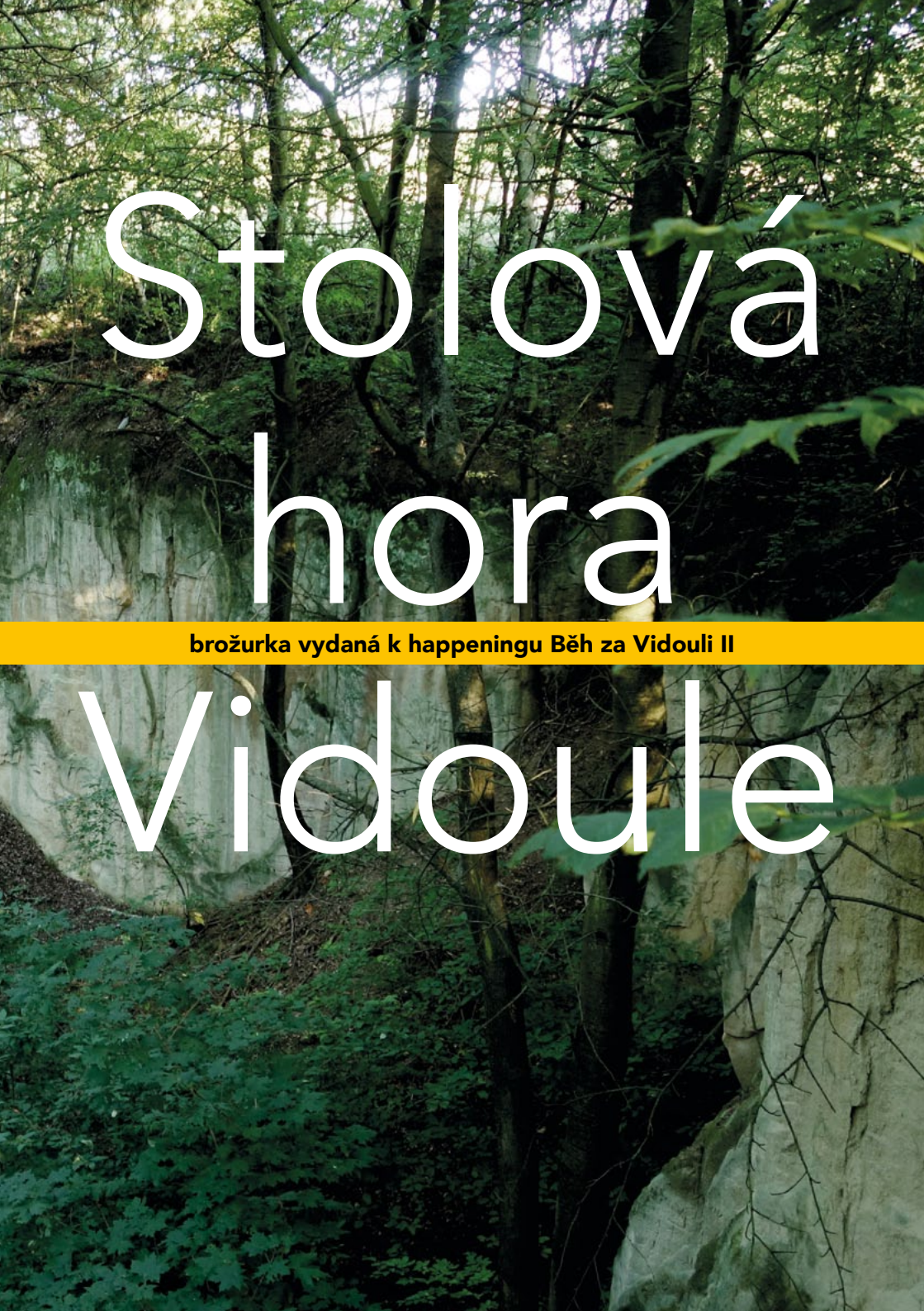

A photograph of a forest landscape. In the foreground, there is a rocky outcrop covered in green moss and small plants. Behind it, a dense forest of tall trees with green foliage rises. Sunlight filters through the leaves, creating a dappled light effect. The overall scene is lush and natural.

Stolová hora

brožurka vydaná k happeningu Běh za Vidoulí II

Vidoule

Předmluva

satelitní mapa Vidoule, zdroj GoogleEarth

Do rukou se Vám dostává brožura, jež si klade za cíl krátce představit přírodní, geologické a historické zajímavosti vývoje stolové hory Vidoule. Autoři textů jsou odborníci a místní občané, kteří se zajímají o tuto lokalitu a angažují se v její ochraně. Najdete zde celou řadu informací, staré územní plány a krásné, doprovodné fotografie.

Náhorní plošina se svými unikáty – rostlinami, drobnými živočichy, ptáky, srnami, může v relativně krátké době zaniknout. Nabízí se jiné využití, např. nové stavby s luxusním výhledem, klimatizovaná sportovní hala, pohodlná vysokokapacitní tranzitní silnice. To vše ale přináší užitek pouze omezenému počtu lidí.

O tom, zda se podaří chráněnou oblast stolové hory Vidoule zachovat i pro další generace jako součást přírodního parku, právě rozhodujeme. Podzimní komunální volby jsou takovou příležitostí. Pečlivě vybírejme politiky, kteří mají smysl pro odpovědnost, chápou věci v jejich širším kontextu a jsou schopni čelit tlaku zájmových skupin.

*Mgr. Markéta Fleglová,
O. s. Košířská Cibulačka*

Zvláštní poděkování patří RNDr. Václavu Cílkovi, CSc., Ing. Liboru Štěrbovi, MUDr. Radimu Šrámovi, Dr.Sc.

Vidoule – geologie, krajina a prameny

pískovcové skály, foto Libor Štěřba

Vidoule představuje – alespoň při pohledu od pražské kotliny – výraznou stolovou horu, která je budována zejména křídovým souvrstvím. Kdysi se jednalo o významnou paleontologickou lokalitu. Přímo na počátku ulice Na Pomezí (směrem od Jino-nic) vystupovaly křídové jílovce s otisky listů eukalyptů a dalších křídových rostlin. Rozhraní jílovců, nadložních pískovců a místy i opuk je zároveň hydrologickým rozhraním, pramennou linií, na kterou je vázáno několik pramenů. O největším z nich se zmiňuje již Václav Hájek z Libo-čan v kapitole o Dívčí válce.

Dnes je Vidoule olámána několika poměr-ně velkými stěnovými lomy, které nám umožňují nahlédnout do vnitřní stavby mělkého křídového moře. Vývoj této ob-lasti si představujeme tak, že blízko mělké-

ho pobřeží nejprve vznikaly močály a bra-ckické laguny, ale později mělké moře přeli-lo plochý břeh a prohloubilo se. V té době se v něm již usazovaly hlubší vápnité sedi-menty, ze kterých vznikaly opuky a slíny. Oblast představuje cenné území, kte-ré společně s Petřínskými a Proseckými skalami a několika dalšími výchozy doku-mentuje vývoj křídý celé středočeské ob-lasti. Do budoucnosti je možné uvažovat o rekonstrukci významného a památné-ho pramene a úpravě prameniště nad Ci-bulkou. Oblasti by prospělo vybudování cest pod i nad hlavními skalami, vykácení dřevin a tím i odkrytí části skalních stěn.

RNDr. Václav Cílek, CSc., geolog,
klimatolog, spisovatel, zabývá se
především změnami klimatu a prostředí

Z Hájkovy Kroniky české

K roku 737 se uvádí, že Vlasta sedí na Vidouli.

Pramen na Vidouli dodnes existuje v podobě zakryté betonové jímky těsně nad ulicí Na Pomezí. Je jímán dvěma štolami a byl sveden historickým vodovodem do jinonického zámečku, který původně býval renesanční tvrzí s vodním příkopem.

Pramen má podobné geologické postavení jako Hájkem rovněž zmiňovaná slavná Vojtěška v Břevnově – vyvěrá na bázi křídového souvrství. Vojtěška leží při staré cestě z Pražského hradu do Německa, ale i pramen pod Vidoulí leží na cestě původně procházející údolím Radlického potoka naproti Vyšehradu. Pokud i v dřívějších dobách fungoval vyšehradský převozník, tak nejkratší a nejsnadnější logická cesta na západ Čech vedla z Vyšehradu dnešní Radlickou ulicí pod Vidoulí a dál na Beroun. Teprve v polovině 19. století bylo toto spojení zaslepeno výstavbou Smíchovského nádraží. Muselo to být jedno z mála míst, kde si obchodníci a jiní cestovatelé mohli nabrat kvalitní vodu.

Příroda na Vidouli

Vidoule je jedna ze dvou posledních nezastavěných tabulových hor v Praze. Jako taková tvoří významnou a důležitou krajinnou dominantu. Je mezi nejvyššími místy v Praze 344–368 m. n. m. (hladina Vltavy v Tróji je 177 m. n. m.). Patří mezi tzv. „Svědecké hory“ v Čechách – svědčí o původní výšce povrchu.

Jedná se o významné útočiště drobných živočichů a některých rostlin.

Na východních svazích Vidoule roste Černucha rolní (kvete červen-říjen) a je to jediná známá lokalita této rostliny ve středních Čechách. Od května do července zde kvete ohrožená a zákonem chráněná orchidej – Okrotice bílá. Naleznete tu dalších 8 druhů rostlin uvedených v červeném seznamu cévnatých rostlin České republiky.

Jako významné naleziště blanokřídlého hmyzu označuje toto území ve své zprávě z r. 1994 Pádr. Na osluněných úsecích jižních svahů Vidoule našel 106 druhů blanokřídlých. I on však upozorňuje na pokračující ruderalizaci a poškozování území druhotnými lesními porosty.

V pásu doubravy nad ulicí Na Pomezí se vyskytují staré exempláře dubů – tyto staré stromy nemají pouze velký půdoochranný význam, ale představují i biotop pro vzácnou xylofágní entomofaunu (např. zákonem chráněný Roháč obecný *Lucanus cervus*, vzácný tesařík *Plagionotus detritus*).

Ze 127 druhů ptáků hnízdících na území Prahy je v této oblasti Vidoule – Cibulky zdokumentováno vyhnízdění 54 druhů. Kdo je chce znát jmenovitě, rád mu zprostředkujeme zdroj informací na www.cibulky.info. Můžete zde zahlédnout další desítky přechodně se vyskytujících druhů (např. Ořešník kropenatý, Drozd brávník). Rekreační běžci a návštěvníci zde mohou zahlédnout srnky, zajíce i bažanty.

Na horní plošině je zhruba ve středu umístěna vodárna a budova školního areálu. V náletové dřevině v západní a severozápadní části plošiny můžete objevit pozůstatky bývalé protivzdušné obrany státu (PVOS) z 60–80 let v podobě rozpadlých budov, podzemních chodeb, zbytků panelových silnic a plotů.

Až do roku 1948 byly jeskyně vyhloubené ve skalách na Vidouli obývány pražskou chudinou. (Další chudinské osady Košíř – Hliník, Budánka, Arizona apod., byly téměř či zcela pohlceny rozvíjejícím se městem).

Kruh se uzavírá a v současnosti jsou ruiny PVOS a zbytky jeskyněk z části opět obývané sociálně slabšími členy naší společnosti, lidmi bez domova.

*Ing. arch. Dagmar Šormová, grafička,
zakladatelka spolku Hradčanské včely,
dlouhodobě se zasazuje za ochranu
přírody v Přírodním parku Košíře – Motol*

Adolf Liebscher – Zlatá Praha, rok 1886-7

kam povede tahle cestička? pohled na část území, kde je navržena změna územního plánu,
foto Libor Štěrba

Územní plán na Vidouli v proměnách času

PROLOMÍ POLITICI TISÍCILETÉ TABU?

19. století Jak to bylo za císaře pána

Po staletí byla Vidoule kopcem daleko za Prahou. Pozemky na vrcholu byly většinou využívány zemědělsky. Na svazích byly pastviny nebo sady, jen zcela výjimečně lesní porost. Z jihu a východu byly malé lomy místního významu. Dnešní hranice ochrany Přírodního parku Košíře-Motol jsou modře.

1930 Masarykova První republika

Zrod velkoměsta se datuje teprve k roku 1920, kdy byl přijat zákon o Velké Pra-

ze. Podle schématického návrhu z roku 1930 sice na Vidouli měla být sportoviště (žlutě), nikoliv však sportovní haly. Většinu měl tvořit lesopark s pohodlnými cestičkami. Všimněte si dvou spojek s ulicí Na pomezí (žluté šipky). Vedou mimo skály a mají pozvolný spád, vhodný i pro kočárky nebo vozíčkáře.

1936 Státní regulační komise pro Prahu

Územní plán První republiky pro oblast Vidoule byl schválen Státní regulační komisí (SRK) pro Prahu a okolí 29. července 1936 (podepsán předseda Eustach Mölzer). Plán byl potvrzen Ministerstvem veřejných prací 24. listopadu 1939 (podepsán ministr Dominik Čižbura). Na Vidouli jsou zakresleny hřiště a lesopark. Do plánu SRK aktivně zasahoval i samotný prezident Masaryk, např. přímluvou za odložení zástavby

Dívčích Hradů. Dívčí Hrady jsou v plánu zakresleny jako nezastavěné.

1955 Totalitní režim sovětského typu

Úpadek společnosti a hospodářství za totality se zrcadlil i v kvalitě plánování. Porovnejte provedení a pečlivost plánů z Masarykova období a plánů z padesátých let. I komunistický plán však respektoval nezastavitelnost Vidoule, od SRK přejal úctu k důležitým panoramatickým terénním hranám (zeleně tečkovaná linie). Červeně je plánovaná zástavba. Hnědě významná zeleň.

1969 po Pražském jaru

Oproti podrobným plánům z Masarykova období připomínají územní plány ze socialismu dětskou omalovánku. Chybí uliční síť i rozložení domů. Na Vidouli plánovali stejně jako SRK hřiště (žlutě), lesopark (zeleně) a přibyla vodárna (šedě) a občanská vybavenost (hnědě). I když pod občanskou vybaveností se v té době mohlo skrývat le-

dacos, např. protivzdušná obrana, zástavba vrcholu se ani tehdy neplánovala.

1999 Současnost

Zásady územního rozvoje plánují na Vidouli park celoměstského významu jako je např. Stromovka, Hvězda, Prokopské údolí. Plán je jednoznačný: Zástavba je vyloučena. Citujme plán pro Vidouli: „ ... vytvoření významné rekreační oblasti, sloužící pro odlehčení návštěvnické „zátky“ Prokopského a Dalejského údolí, při respektování podmínek ochrany přírody a krajiny, ... respektování náhorní plošiny Vidoule jako území, které je významné pro panoramatické dálkové i blízké pohledy, ... ochrana panoramatu města před umístěním nevhodných aktivit, ... zachování nezastavitelnosti svahů tvořících zelenou kulisu okolní zástavbě... kultivace území způsobem vhodným pro rekreaci a sport ... zajištění prostupnosti krajiny pro pěši a cyklisty“

Připravil Ing. Pavel Peterka, Ph.D., vědec, člen Rady pro popularizaci vědy Akademie věd ČR, podle: www.geoportalpraha.cz, www.mapy.cz (datový podklad MŽP ČR), Zásady územního rozvoje kraje hl. m. Prahy 2009, Wikipedie, Regulační plán Velké Prahy a okolí s komentářem. Kniha je v digitalizované formě dostupná na stránkách www.Cibulky.info

**zbytky těžebních štol sloužily občanům v době války jako kryty při bombardování,
pohled z ulice Na pomezí, foto Libor Štěřba**

Stanovisko Agentury ochrany přírody a krajiny

Agentura ochrany přírody a krajiny o uvažované zástavbě Vidoule říká – citujeme z měsíčníku Pražská pětka č. 7/2014:

„Se změnou zásadně nesouhlasíme. Výstavba je umístěna do Přírodního parku Košíře-Motol, vyhlášeného v roce 1991 na ploše 313 ha, vyhláškou č. 3/91 Sb. hl. m. Prahy. Současně je v přímém kontaktu s přírodní památkou Vidoule, vyhlášenou NVP dne 4. 7. 1988. Jedná se o geologický útvar stolové hory, tvořené jílovci a pískovci cenomanu, svrchní křída. Tyto vrstvy jsou odkryty drobnými lůmkami, ve kterých se nacházejí zkažené fosilní dřeviny. Na jižním zatlaveném svahu je vyvinuto společenstvo s řadou významných druhů rostlin a drobných živočichů. Výstavba v přímém kontaktu s těmito přírodními jevy by je zcela zničila. Dále výstavba na plošně vysunutá nad horizont města, by

rušivě zasáhla do památkové rezervace Prahy, chráněné jako prioritní památka UNESCO. (Viz čl. 2 výše uvedené zřizovací vyhlášky, která zakazuje mimo jiné: 2) Budovat zařízení, která by narušila ráz krajiny nebo ji jinak znehodnotila). Přírodní parky byly zřízeny jako oblasti klidu vyhláškami hl. m. Prahy. Dle čl. 2 vyhlášky je posláním oblasti klidu zachovat a trvale chránit vymezené části území pro jejich přírodovědné, krajinné a estetické hodnoty, umožnit jejich využití k rekreaci i poučení občanů a celkově přispět ke zlepšení města. Oblasti klidu tak představují specifickou velkoplošnou ochranu zachovalé přírodní krajiny ve městě. Stavební činnost v oblastech klidu je možná pouze při splnění podmínek v čl. 3. vyhlášky. Zde je také uvedeno, že územně plánovací dokumentace vychází ze specifických podmínek oblastí klidu a přispívá k naplnění jejich poslání.“

Stanovisko Komise pro životní prostředí Akademie věd České republiky

Stanovisko Komise pro životní prostředí Akademie věd České republiky k připravovaným změnám v územním plánu hl. města Prahy v neprospěch zeleně:

Kdekoliv ve světě mají v urbanistickém uspořádání velkých měst nezastupitelné místo otevřené prostory, přírodní porosty, zelené plochy a městská zeleň. Zastoupení těchto nepostradatelných součástí sídelního prostředí zajišťují územní plány a s nimi spojené další dokumenty. Komise pro životní prostředí Akademie věd AV ČR (KŽP) považuje za nanejvýš znepokojující, že v poslední době jsou v Praze systematicky prosazovány změny v územním plánu, jež jsou nezřídka problematické jak z hlediska zájmů obyvatel v příslušných obvodech, tak i zájmů celé pražské veřejnosti.

Hovoří se dokonce o čtyřech „vlnách“ těchto změn, jež by měly umožnit realizaci více než tří set převážně stavebních záměrů, což mimo jiné znehodnocuje i participaci obyvatel, tedy vyjádření a postoje mnoha lidí k původnímu návrhu územního plánu. Části územních celků, vymezené jako nezastavitelné, se tak mění na stavební parcely. Je všeobecně známo, že pozadí těchto procesů bývá spekulativní, s perspektivou mnohonásobného finančního zhodnocení pozemků.

Podobné záměry obvykle vyvolávají přímou i zprostředkovanou konfrontaci s většinou místní veřejnosti. Jedním z příkladů takového střetu je v Praze lokalita tvořená částí náhorní plošiny Vidoule a přírodního parku Košíře – Motol. Místní občané oponují prosazované zástavbě nejen poukazováním na využí-

na hranici přírodního parku Košíře – Motel, foto Libor Štěrba

vání tohoto území pro každodenní kontakt obyvatel s přírodou, ale také na potřebu ochrany řady živočišných druhů. Důsledky nežádoucí zástavby zelených ploch a území majících ekologické funkce jsou mnohostranné. Neznamenají jenom oslabování předpokladů pro trvale udržitelný vývoj příslušných územních celků a kvality života v nich, ale zahrnují vlivy, projevující se mnohdy zvýšenou nemocností a zhoršováním zdravotního stavu obyvatel v širším územním měřítku. V této souvislosti je namístě citace ze stanoviska KŽP, zveřejněného 8.10.2008. (Stanovisko Komise pro životní prostředí AV ČR k významu zelených ploch pro zdraví populace.):

„Zeleň, zvláště vzrostlá, působí jako filtr, který zachycuje část jemných prachových částic. A právě jemné prachové částice (PM2.5, < 2.5mm) představují

největší zdravotní riziko: drážděním povrchu buněk vyvolávají oxidační poškození, na jejich povrchu jsou vázány karcinogenní polycyklické aromatické uhlovodíky. Výsledky výzkumu prokazují vliv PM2.5 na zvýšení výskytu dýchacích onemocnění u dětí (bronchitidy, astma, oslabení imunity), zvýšení výskytu nemocí srdce a cév u dospělých, i zvýšení úmrtnosti.“

Komise věří, že orgány Magistrátu hl. města Prahy, zodpovědné za způsob využívání metropolitního území, budou mít uvedené skutečnosti při svém rozhodování o územních změnách na zřeteli.

*MUDr. Radim Šrám, Dr.Sc., předseda
KŽP AV ČR, molekulární epidemiolog
a genetik, věnuje se převážně vlivům
znečištění ovzduší na zdravotní
stav populace*

Reálné dopady zástavby stolové hory Vidoule

Kvalita ovzduší v Praze?

- horší nebo žádné „provětrávání“ smíchovské kotliny = zhoršení životního prostředí Jinonic, Radlic a hlavně centra Prahy 5, z toho plynoucí vyšší nemocnost dětí a starších obyvatel
- vyšší podíl zpevněných ploch a nižší podíl vzrostlé zeleně negativně ovlivní kvalitu ovzduší v širším okolí = menší vlhkost, vyšší teplota, více znečištění, méně kyslíku

Kde trávit volný čas?

- zástavbou dojde k omezení či znemožnění krátkodobé a střednědobé rekreace pro tisíce obyvatel Prahy 5 a Prahy 13
- zvýší se nápor návštěvníků do přetíženého Prokopského údolí

Jak se žije v rezidenčních čtvrtích?

- vysoká pravděpodobnost, že výstavbou nejen domů, ale i silnic, technických sítí apod., budou pramenité vrstvy narušeny = změni se vodní režim celé krajiny
- nárustem dopravy dojde ke zhoršení životního prostředí = dopravní zácpy

povedou ke zvýšení hluku, znečištění ovzduší nejen pro obyvatele Jinonic (např. rezidenční čtvrti Botanica), ale i urbanistického souboru Cibulek v Košířích

Namísto trvale udržitelného rozvoje devastace?

- Vidoule tvoří jeden z tzv. zelených klínů, směřujících z volné krajiny směrem do centra města. Klíny jsou propojeny biokoridory které spojují Prokopské údolí přes Vidouli a motolské stráně se Šárkou a dále navazují na volnou krajinu vně města. Bude-li tento systém přerušen, Vidoule zastavěna, zmizí nenávratně druhová pestrost rostlin a živočichů, protože mnohé druhy zvířat, živočichů a rostlin zde možná chvíli přežijí, ale nerozmnoží se, nevyhnízdí
- zaniknou lokality, v některých případech poslední v kraji, chráněných druhů rostlin a zvířat
- bude znehodnocen krajinný ráz a unikátní stolová hora bude pohřbena pod zástavbou
- technická památka – historický vodovod – bude poškozen

Přírodní parky Prahy

www.cibulky.info

mail: kosirska.cibulacka@gmail.com

vydala občanská sdružení při příležitosti Běhu za Vidouli II:

Spolek Cibulka, Košířská Cibulačka, JINONICE – VIDOULE,
Sdružení za krajinu kolem nás, Občanské sdružení za záchranu
parku Kavalírka, Občanské sdružení „Za život lidskej“.

Spolky jsou součástí Platformy ZaPět.

